

ELS INSECTES I EL BOSC

LA GESTIÓ DE LES PLAGUES FORESTALS

Entre els milers d'espècies d'insectes amb què convivim n'hi ha que ens preocupen en especial. I, en general, quan als humans ens preocupa una espècie animal vol dir que en traiem profit econòmic o bé que amenaça els nostres interessos. Cosa ben lògica, d'altra banda. Poques espècies han estat tan estudiades com les abelles, l'estudi d'aquestes bestioles ens ha permès obtenir mel des de fa milers d'anys. Però en el joc de forces de la natura també hi ha espècies d'insectes que ataquen els menjars emmagatzemats, la fusta de les nostres cases o que causen danys als conreus. I n'hi ha que s'alimenten de diferents parts dels arbres. En principi potser us sorprendrà que inclogui aquestes espècies dins de les que causen efectes negatius a les activitats humanes. El bosc és un complex entramat de relacions que per funcionar necessita que cada element es relacioni amb la resta, que la matèria i l'energia circulin per la malla. Però, en el nostre petit continent mediterrani, antropitzat fins al darrer racó, els equilibris són inestables i la teranyina sovint té trencs i recàrregues.

Un bosc és un sistema natural, és cert, però també és un sistema productiu. Durant segles el bosc ha estat el lloc on fer llenya que serveix de combustible i fusta per construir, hi hem caçat i pescat i n'hem aprofitat els fruits, els bolets i altres productes. Les darreres dècades, amb la introducció de combustibles diferents a la llenya i al carbó, sembla que hem tallat aquest vincle. La fusta a casa nostra ja no té la demanda que tenia, el gas butà ha reemplaçat el carbó a les llars i la caça ha passat a ser una activitat de lleure en lloc d'un aportament proteic. I tanmateix el bosc continua present. Desvinculats fins a cert punt d'aquesta formació vegetal com a sistema productiu ara hi ha altres aspectes que ens hi fan tornar la mirada. El paisatge, la conservació de la diversitat biològica, el recurs turístic o simplement el lloc on desenvolupar activitats de lleure com ara les passejades, els esports a l'aire lliure o la recol·lecció de bolets.

Aquí se'ns planteja una cruïlla ben interessant, d'una banda un sistema fortament intervingut per la mà humana i en una situació generalitzada d'abandonament de la gestió; d'altra banda uns nous usos que reclamen

bosc en bones condicions per a usos diferents als que els havíem assignat fins ara; i, per completar l'obra, uns components de l'entramat natural que prosperen en un ecosistema desequilibrat. Els presentaré com cal: són els defoliadors, perforadors i altres xilògafs, en definitiva els insectes responsables de les plagues forestals.

Des de la coneguda processionària del pi (*Thaumetopoea pytiocampa*), fins als més discrets, però feiners, perforadors (*Tomicus* spp, *Orthotomicus* spp, etc.) o l'eruga peluda (*Lymantria dispar*), una eficient despulladora de les capçades de les alzines i altres arbres. Aquestes espècies i multitud d'altres poden constituir-se en plaga en determinades circumstàncies. Sequeres prolongades, una gestió del bosc inapropiada o poblacions escarrassides de depredadors com ara petits passeriformes insectívors o ratapinyades són causes que poden

contribuir a l'aparició d'explosions demogràfiques d'aquests insectes. Un cop ultrapassat un límit poblacional, arribar al que s'anomena el llindar de danys és qüestió de temps. El que, en condicions normals, seria una part més de l'entramat que permetria l'equilibri ecològic de la matèria a dins del bosc es converteix en una amenaça per al sistema natural i –sobretot– per al productiu. Arribats a aquest punt es planteja el dubte entre la intervenció o la simple observació de l'evolució del sistema. Les possibilitats de gestió

d'aquest problema ambiental són tantes com circumstàncies es plantegen entorn de les condicions del bosc afectat. Tantes respostes com preguntes. L'important fóra, doncs, plantejar-se la pregunta adient.

De quina mena de bosc parlem? Dit d'una altra manera, a quin recurs afecta la plaga? Què es produeix en aquell bosc? Fusta, llenya, paisatge, diversitat biològica? Val a dir que els episodis de plagues forestals generalment afecten aspectes com ara el creixement dels arbres, determinades funcions estètiques i ocasionalment alguns usos de lleure. Menys sovint es produeix la mort d'arbres, per bé que, quan això succeeix s'incrementa el risc d'incendi. Si el gestor arriba a la conclusió que no es poden assumir els danys a la funció que sigui, arriba el moment d'actuar. Mala peça al teler del gestor, doncs.

**«EL BOSC ÉS UN COMPLEX
ENTRAMAT DE RELACIONS
QUE PER FUNCIONAR
NECESSITA QUE CADA
ELEMENT ES RELACIONI
AMB LA RESTA, QUE LA
MATÈRIA I L'ENERGIA
CIRCULIN PER LA MALLA»**